

NAGYKÖRÖS ÉLETE

A POLGÁRI DEMOKRATIKUS FORRADALOMTÓL A PROLETÁRDIKTATURÁIG.

Horváth István

Nagykörösre a forradalom híre már október 31-én megérkezett; a Budapestről hazatérő katonák sapkarózsa nélkül jöttek és magyarázták a forradalom részleteit. 1./ November 1-én népgyűlés volt a piactéren, szinte egy lütem sem lehetett leejteni annyian jelentek meg. "Vége a háborúnak! Éljen Károlyi Mihály! Éljen a forradalom!"- jelszavakat hangoztatott a tömeg. A lelkes hangulatu nagygyűlés után választották meg a város Nemzeti Tanácsát. Az elnök Dr. Kökény Dezső; tagjai: Bakó József, országgyűlési képviselő, és Bordács Szilárd ügyvéd. 2./ Mind a három vezető a város módosabb rétegéből került ki. Dr. Kökény jogot végzett, takarékpénztári igazgató volt, onnan emelték ki Nemzeti Tanács elnökének, előzőleg indult a polgármesteri választásokon, de "rosszakarói" kibuktatták. 3./ így aztán most került a sor és a város virilis polgárai megnyugvással vették tudomásul, hogy őt választották meg. Sőt örültek is neki, hogy a háboruban nem kompromittálta magát és most "tisztán" állt a néptömegek előtt. A város elégedetlen szegényeinek azonban kevés volt a szavazás. Nem széledtek szét, hanem elkeseredett hangon adták tudtul egymásnak bajaikat. A főleg asszonyokból álló tömeg támadást intézett a városi husszék ellen, ahonnan nagyobb mennyiségű, zsirt, húst hurcoltak el. 4./ Ugyancsak támadást intéztek a városi textilboltok ellen, ebben viszont főleg férfiak vettek részt. 5./ Mint láthatjuk a sok nyomoruságot megélt nép szabadsága első pillanataiban tört-zuzott ami a keze ügyében akadt. A támadás célja egyrészt nélkülözéseinek csillapítása: a háboru alatt eltűrt hentesüzlet előtti sorbanállások, a szemé előtt lejátszódó protekciózások, látván azt, hogy a gazdagabbak sorbanállás nélkül jutnak, zsirhoz, hushoz, mind ezen sok ~~különbözés~~ baj vélt közvetlen forrása; a hentesüzlet ellen fordultak, bosszujukat itt töltötték ki. Megtámadták a

1. Sási György visszaemlékezései nyomán.

2. Nemzeti Tanács és a Városi Tanács 1918 november 4-i együttes ülésének jegyz.

3. B. 2113/1918. KÁL. Nk.-i r. Á. ü. iratok.

4. NT és VT 1918 november 4-i jegyzékéből

5. Sási György visszaemlékezései 3. ill. : NT 1918. november 5-i ikt. könyve.

városházát is, ablakait betörték egy-két földszinti teremben - ahová behatolhatott a tömeg - a berendezéseket butorokat összetörték. /6./

Nem kimélték a helyi államhatalom legnagyobb ideológiai támogatójának, a református egyháznak az épületeit sem, és a rombolás után ablakai üresen ásitozva néztek a megvadult és távozó tömeg után. /7/ Mindez arra mutatott, hogy a nép - bár néha pusztán rombolási szándék vezette - milyen erővel rendelkezik és ha hasznosan használják fel egy világot lehet vele átalakítani. Sajnos azonban az irányító hiányzott a városból, így a tömegben lévő hasznos energiát nem aknázták ki kellőképpen. A háromtagú Nemzeti Tanács megválasztása után a tizenháromtagú intézőbizottságot is megválasztották. November 2-án a város egész tisztviselői kara letette az esküt a Nemzeti Tanács előtt.

Nyilvánvalóan azzal a kállal mentették át a hivatalnoki kart, sőt dr. Kökény a Nemzeti Tanács és intézőbizottságának elnöke később maga ki is mondta, hogy a tömegmozgalom meglékezését célozta a maga és a tisztviselők megtartása eredeti állásukban. /3/ A hivatalnoki kar átmentése - ugyanugy mint az ország több más helységében - tehát a város történetében is jelentkezik, mert a polgári pártok és a helyben maradó hivatalnokok arra törekedtek, hogy minél nagyobb számban bekerüljenek a Nemzeti Tanácsba, a tömegek befolyásának ellensúlyozására. /9/ a Dr. Kökény vezette Nemzeti Tanács első lényeges intézkedése volt a kerületi polgárőrségek megszervezése, a "közrend és biztonság" érdekében. A polgárőrségi tagságot kötelezővé tette és kijelölte kerületi vezetőit is. /10/ Az igazi célt azonban elárulja Kökénynek a polgárőrökkel kapcsolatos kijelentése : ugyanis a közrend és biztonság hangzatos szava után következik az a megjegyzése, hogy "... az eselleges népmozgalmak ellen tett intézkedésekhez hozzájárulunk." /11/

6. 10330/1919. sz. NT-i iratok ; KÁL. Nk.-i r.

7. VT. 1919. január 17-i jgyzk-ből KÁL. NK-i r.

8. B. 2113/1919. KÁL. Nk-i r. A ü. iratok

9. L. Nagy Zsuzsa : id. m. II. oldal.

10. NT. int. biz. 1918. november 6-i jgyzk-ből. KÁL. Nk.-i r.

11. U. o.

Ez volt tehát az igazi ok : a polgárőrséget felhasználni a város elégedetlenkedő szegényei ellen, hiszen észrevehette a választások utáni hangulatból, hogy nem voltak meglegedve a Nemzeti Tanács összetételével. Érdekes az is, hogy a polgárőrség mellett működött a Kiss Pál kulákfi által - rendőrökből és csendőrökből - szervezett nemzetőrség is és tagjainak napi 30 koronát szavaztak meg. /12/ és a «népből» jött vezetők félelmére jellemző, hogy november 11-én még is központilag kértek erősítést a karhatalom számára, /13/

Súlyos problémát okozott a városnak a frontról hazatérő katonák munkába állítása is. Kókény igyekezett megnyerni a katonákat - amennyire azokat lehetett - hiszen ezek legtöbbje fegyverrel jött még haza és esetleg bonyodalmat okozhatott volna a városban. Ezért hangzatos szavakkal kérte a város jobbmodu lakosságát a hazatérő katonák ruhaneművel való támogatására, amit gyűjtés útján óliajtott lebonyolítani. Ugyancsak ünnepélyesen akarta fogadni a katonákat az állomáson. /14/ A hazatérő katonák leszerelése országos esemény volt, hiszen nem volt helység ahonnan háboruban ne szolgáltak volna. 1918 december közepéig mintegy 1,2 millió katona szerelt le /15/ és ez még tovább fokozta az amugyis nehéz gazdasági helyzetet, növelte a munkanélküliséget. A nemzeti Tanács fontos gazdasági ténykedései közé tartozott a munkaalkalomnak gyors felderítése, a munkáscseléd közvetítők felállítása /16/ Ahonban ez a szervezet szinte csak névleg működött, egyetlen helyes, vagy helytelen intézkedéseiről nem tudunk. Ebből is látszik, hogy Kókény csak azért állította fel olyan gyorsan, mert félt a hazatérő katonától, és csak esetleges határozottabb fellépésük megelőzését célozta ez az intézkedés is, annak ellenére, hogy a városba hazatért katonák elhelyezkedése még súlyos probléma volt, hiszen a közmunkák még nem indultak meg, a hazatérő kisiparosok régi munkahelyeikre nem tudtak visszamenni, önálló üzletet pedig az induláshoz szükséges tőke hiánya miatt nem tudtak nyitni. Így bizonyos munkaerő-főlség jelentkezett, amelyet a későbbi városi közmunkák szüntettek meg. A Nemzeti Tanács

12. NT. és VT. 1918. november 4-i jegyzk-ből. KÁL. NK.-i r.

13. /58/ 1918. sz. NT. -i irat. KÁL. NK.-i r.

14. 70/1918. sz. NT.-i irat. KÁL. NK. -ir.

15. Siklós A. : id. m. 58 oldal.

16. 19/1918 sz. NT. -i irat. KÁL. NK.-i r.

igyekezett a város hétköznapi életét zökkenőmentesen biztosítani. Érintkezésbe lépett a városi közvilágítás további fenntartására Kecskeméttel, ahonnan a villanytelep működéséhez szükséges nyersolajat kapott. /17/ Bár abban, hogy ilyen gyorsan nyersolajat szereztek az éjjeli sötétségtől való félelem is szerepet játszott, hiszen a város még mindig elégedetlenkedett és egymásután táviratokban kérték a katonai erőbővítést./18/ A további gazdasági intézkedések közé tartozik az élelmiszerekkel való takarékoskodás. Szabályozták a közszükségleti cikkeket ár usító üzletek nyitvatartását : azok csak déli 12 óráig lehettek nyitva ; a villanyvilágítást a teljes besötétedéstől éjjel 12 óráig állapították meg és bevezették a szesztilalmat. /19/

A takarékoskodásra való felhívás valóban helyes volt, és az egész város érdekét szolgálta. A szesztilalom bevezetése azonban olyan intézkedés volt, amelyet sem akkor, sem később nem tartottak be. Többféle módon játszották ki ezt a rendeletet. Már december 2-án jelenti egy névtelen levél, hogy az iparos körben éjszaka több esetben dorbézolás folyt./20/ Ugyancsak decemberben kénytelen Kőkény is egy olyan határozatot hozni, hogy a "Kávéházakban a cukrozott forralt bor kimérése tilos" /21/ Ugy gondolták talán a kimérők, hogy a cukrozott forralt bor az nem szesz ? Mindenesetre az biztos, hogy a városi szegények nem ültek be forraltborozni - ezt már anyagi helyzetük sem engedte volna meg. - akkor viszont világos, hogy ismét a város jobbmodu elemei - kiknek képviselői a Nemzeti Tanácsban ültek - sértették meg a rendeletet.

Az intézőbizottság a továbbiakban intézkedett Haditermény Rt. tulajdonában lévő gabona felméréséről és a lakosság részére történő kiosztásáról. A törvényes fejadagot alapul véve 1918 december 1-től 1919 március 31-ig volt elegendő ez a gabonamennyiség /22/. Az intézkedést nem minden szempontból lehet helyesnek tartani.

17. 20/1918. sz. NT. -i irat. KÁL. NK.-i r.

18. 58/1918. 10/1918. n. NT.- i. i.

19. NT. és Vt. 1918. nov. 4. 78421ből

20. Szemnélküli, /több polgártárs és polgártársnő aláírással./ KÁL. NK.-i. r.

21. 88/1918. sz. NT.-i irat. KÁL. NK.- i r.

22. NT. int. biz. 1918 november 6-i jgyzk.-ből KÁL. NK.-ir.

Bár az igaz, hogy az élelmezési helyzet Nagykörösön nem volt valami megnyugtató, ennek ellenére jobb volt mint például Budapest ellátása, és talán a város élelmezése önálló módon is megoldható lett volna, ha a város vezetősége erélyes intézkedéseket fogantatott nem az igazán szegénysorsu, hanem a jobbmodu emberek irányában is. A város szüklátóköru, önző sajátossága a későbbiek során is megfigyelhető, vagyis az, hogy mindent csak magának akar elsőben megszerezni, megtartani, nem nézvéen más városok szükségletét. Már november 11-én vágómarha, sertés kiszállítására zárlatot rendelt el a Nemzeti Tanács és ellenőrzésével a nemzetőrséget bizta meg./23/ A város élelmiszerellátásának felmérésére sertésösszeírást rendelték el. Összesen 4.805 család jelentett be 6000 drb. sertést. A szám valószérütlenül kicsi, és ezt valahogy érzik a Nemzeti Tanács tagjai is, ezért határozatot hoznak, hogy akiknél több van, mint amennyit bejelentett, vagy aki nem jelentette be sertését, a számba nem vett állatot elkobozzák. Ugyancsak arra utal az is, hogy több a sertésállomány a hivatalosan bejelentettnél, ahogyan a zsák beadást szabályozták: 1 drb. sertés után 1 kg.; 2 drb. után 2 kg.; 3 drb. 4 kg.; 4 drb. után 6 kg.; 5 drb után 8 kg.; 6 drb. után 10 kg.; 7 drb. után 13 kg.; 8 drb. után 15 kg.; 9 drb. után 18 kg.; 10 drb. után 20 kg. /24/ Ismerték a város vezetői a szegény nép helyzetét. A szegényember legfőljebb egy vagy maximum két disznót vágott, viszont a jobbmoduak sokszor többet - ha nem is mind egyforma súlyukat. Megnőtt a levágott sertés utáni beszolgáltatás is három után. Ennek az intézkedésnek bizonyos kistulajdonost pártoló és jobbmoduak ellen irányuló élet figyelhetjük meg. A város sertéshizlaldát is akart felállítani, amiből a piacot és a város husszükségletét is ellátta volna, ezért a városi gőzmalmokban levő összes korpamennyiséget lefoglalták erre a célra./25/ Gazdasági téren egymásután alakultak a különböző hivatalok. November 20-án megalakult a Közélelmezési Hivatal, vezetője Szücs Dénes tanító, tagjai: Sántha Béla városi tisztviselő; Szücs Ambrus gazda, Kiss Albert, városi tisztviselő, Kovács György és Neu Jakab kereskedők, /26/

23. NT 1918 november 11-i jgyzk-ból u.o.

24. NT. int. biz. 1918 november 21-i jgyzk-ból KÁL. Nk.-i r.

25. 76/1918. sz. NT-i irat, KÁL. Nk.-i r.

26. NT. int. biz. 1918 november 20-i jgyzk.-ből, KÁL. NK.-i r.

Feladatuk csupán a közlélmzés vezetése, irányítása, November 25-én alakult meg - az akkor már polgár-nesteri címet viselő- Kókény vezetésével a Népjö-
léti Hivatal./27/ Feladatuk már sokrétűbb : hozzájuk tartozott a szegény katonák
anyagi segélyezése és a kisiparosok ellátása nyersanyaggal. A szegény katonákat
és hadiözvegyeket fával akarták ellátni, tekintettel a közeledő télre. A Nemzeti
Tanács plakátokon is hirdette nagyszabásúnak ígérkező faakcióját. Felhívta a fa-
felesleggel rendelkező tulajdonosokat, hogy segítsenek a bajbajutottakon. A segítség-
nek három féle módja volt : egyrészt, aki teljesen ingyen akart adni, másrészt, aki
ölenként 160 koronáért, és aki a jövő évben természetben való visszatérítés mellett
hajlandó feleslegét beadni. /28/ De annak ellenére, hogy a város határát hatalmas
erdő borítja, a kvótatulajdonosok - nagyrészüik a legjobbmóduak közül való - nem
nagyon mozgatták fulükbotját sem. Így ez a nagyméretű akció kudarcha fulladt a
gazdagok fukarsága miatt. Bár történtek adományok, de olyan kismértékben, hogy ez
az ellátatlanok részére nem volt elegendő. /29/ Így a fainséget nem tudták felszá-
molni és ez nagyban hozzájárult a tömeghangulat későbbi változásához. Jellemző a
Nemzeti Tanács intézkedéseire az ugynevezett német szerelvény esete is. November
10-én német katonák által kísért vonat haladt át a városi vasutállomáson, a nemzet-
őrség feltartóztatta és rakományát : 57 lovat, 10 szarvasmarhát, 3 kocsit, 2 pár szer-
számot, lapátot, ponyvát, mézet és egyéb élelmi cikket elvett és a város céljainak
megfelelően akart felhasználni, vagyis árverezés útján akarta értékesíteni./30/ Sőt
Kókény továbbment az önkényeskedésben, és már 3 drb. szarvasmarha levágására
engedélyt is adott./31/ Ismét - a már említett - szűkkeblűséggel állunk szemben,
hogy mindent meg akartak tartani a városon belül, holott a jelen esetben nem a helyi
Nemzeti Tanács lett volna illetékes a szállítmány további sorsának eldöntésére, vagy-
pedig csak a központi szerv megkérdezése és véleményezése után cselekedett volna.

27. NT. int. biz. 1918. november 25-i jgyzk-ból. KÁE. Nk.-i. r.

28. u. o.

29. Számnélküli /névszerint : Bordács Szilárd 8 öl, K. Faragó Ambrusné 5 öl ;
Kókény Dezső 2 öl, Neu Soma 22 öl, Murakozsi Gyula 5 öl, Biczó Kálmán 1/2 öl,
és Gál Ferenc 1/2 öl. /Kál.

30. 51/1918. sz. NT. -i irat, KÁE, NK.-i. r.

31. 53/1918. sz. NT. -i irat, KÁE, NK.-i. r.

A rakomány átvételére azután egy alezredes, egy hadnagy, egy zászlós szállt ki és vizsgálta felül a helyzetet./32/

A város politikai arculatát új színnel gazdagította a Szociáldemokrata Párt november 14-én megalakult helyi csoportja. Tagjai : Benedek Sándor ; Kántor József ; G. Nagy István ; Németh István ; Biczó István ; Tóth László, Szabó Ambrus, Dónáth Ambrus, Róka Sándor iparosok, Lówi Gyula, Klinser Gyula, kereskedők. Kopa Ferenc, Papp Ambrus, Mérei Imre, Kohán János, Czirják Ferenc és D. Tóth Ferenc földművesek, Várnai Ferenc, Láng Albert és Kerékgyártó László városi tisztviselők, Dr. Hegedüs Dénes a nemzetőrség parancsnoka és Dr. Horváth Márton városi ügyvéd./33/ A huszonkét taggal alakult szocialista szervezet elég vegyes képet mutatott. Többségében az iparos és kereskedő réteg képviseltette magát tizenegy taggal, hat jobbmodu paraszt, három városi hivatalnok, és a két jogot végzett. Tehát igazi munkás a Szocialista Párt alakulásában nem is vett részt. A Szocialista Párt bár megalakulásától kezdve bent van a Nemzeti Tanácsban, mégsem tud határozott politikai célt kitűzni és határozott politikai vonalon haladni, hanem végig Kókény uszályában evickél, átengedve annak a kezdeményező szerepet, amit végig kiszolgálja. Ez a sajnálatos jelenség következik a Szociáldemokrata Párt burzsoáziát objektíve kiszolgáló politikájából, és ez a minden harciasságot nélkülöző politika amely - a szociáldemokrata baloldalt kivéve - jellemző e munkáspárt jobboldali vezetésére, jelentkezik a gyermekcipőben járó és szervezetileg gyenge nagykörösi csoporton belül is, amely a tagság összetételéből következik. Érezték, hogy az Oroszországból hazatérő kommunistáknak - a folyamatosan meginduló szervezőkövetkeztében - a munkások között nő a befolyásuk. Félvén a kommunista hatás növekedésétől ennek letörésére a Szociáldemokrata Párt igénybe vette a burzsoa törvények adta lehetőségeket. Így történt az Nagykörösön is az ugynevezett «idegen» katonák esetében. Novemberben 40 főnyi «idegen» katona érkezett a városi mentelepre, szolgálatra, akiknek ugyanakkor a tömegek felvilágosításában igazi proletár jelszavaiknak nagy szerep jutott.

32. u. o.

33. 67/1918. sz. NT.-i irat. KÁL. NK.-i r.

34. NT. és a nemzetőrség bizottság felülvizsgálata 1918 november 11-i ülésének jegyzőkönyvéből. KÁL. NK.-i r. 65. sz. irat. C. r. 1. sz. melléklet.

Amikor a Nemzeti Tanács elnöke tudomást szerzett érkezésükről a nemzetőrök képviselőivel együttesen gyűlést tartott, ahol tiltakozott az 'idegen' katonák idevezénylése ellen. Mondván " . . . a nemzetőrség tagjainak önérzetét sérti az 'idegenek' idevezénylése, mert úgy tűnik fel mintha a helybeli nemzetőrség a méntelep megőrzésére nem volna eléggé megbízható" - másrészt maguk is szívesen vállalkoznak a méntelep őrzésére./34/ Kicsit furcsa, hogy Kőkény a sok gondja-baja mellett ilyen nagy feneket kerít "a szerencsétlen és védtelen" nemzetőrök önérzetének megvédésére. Kortársai visszaemlékezéséből az derül ki /35/ hogy ezek az 'idegen' katonák nagyrészt orosz fogságban voltak és onnan tértek haza, hozván magukkal a szocialista elveket. Elbeszélgettek a város szegény embereivel és biztatták őket, hogy a nem megfelelő vezetőket, hivataimokokat távolítsák el a városházáról. Ezért tehát Kőkény szemében szálla az itt lévő katonaság, akik mostmár nem is annyira idegenek, hiszen a magyar paraszt évezre-des álmáról, a földről, a saját kicsi földről beszéltek. Tehát magyarabbak a "Legmagyarabb" városi uraknál; félt az "elnökür" attól, hogy az ő szunnyadó magyarjai felfognak ébredni és akkor ő, annyi féltéssel építgetett kicsi ke kis trónja össze-fog omolni. Tiltakozását mint fejbőlintőjánosok hagyták jóvá a nemzetőrség nevében a későbbi szociáldemokraták: Kántos József, G. Nagy István, Kopa Ferenc, Löwi Gyula és Heller Endre. Tiltakozásuk eredménye, hogy a katonaságot kivonták a városból, hiszen "odafront" sem szimpatizáltak a kommunista nézetekkel, és a város vezetői tudták, hogy hova kell "ilyenkor" fordulni. Ezután már nyugodtan tartottak népgyűlést, a közvetlen veszély elmúlt, most már ők is a köztársaság mellett álltak ki a népakaratnak megfelelően és Kőkény fegyvertársa Danóczy Antal bizottsági tag tartott lelkesítő beszédet amelyben hűvös munkára inti és hívja fel a város lakosságát./36/ A népgyűlésen merült fel először, hogy szűkkörü csoport irányítja csak a várost és a szegény nép igazi képviselői nem kaptak a vezetőségben helyet, tehát nagyobb demokratizmust követeltek. Kőkény még nem érzi magát elég erősnek, hogy a néppel packázzon és egyenlőre nem is akart, hiszen régi álma kezd valósággá válni: üres még a polgármesteri szék! Iliába volt a Nemzeti Tanács elnöke csak szebben hangzik a fülének: polgármester - régi ellenfelei fölött ezzel végre diadalt

/34/ NT. és a nemzetőrség bizalmi férfijainak 1918 november 11-i ülésének jegyzőkönyvéből, KÁL, NK.-i. r. 35. Sasi Gy. emlékezése

/36/ NT. 1918 november 11-i jegyzk.-ből KÁL, NK.-i. r.

aratna. A várva várt nap pedig közeleg. Összeült november 16-án /37/ a város képviselő testületének ülése, hogy döntést hozzon a "nagy" kérdésben : ki legyen a város feje ? Kókéay nem hiába volt biztos a dolgában, egyhangulag választották meg, s most már boldog lehet, teljesült régi vágya. Most már tényleg ő a város ura, nem a nép adta neki a hatalmat hanem a "tisztelt" városi testület ! Igaz egy kis mellékize volt a tisztujításnak, nem a hagyományos eljárással választották meg a rendkívüli körülményekre való tekintettel, na de hát ez csak egy kis szépség-hiba, ami nem vette el az ifju polgármester álmát. Most már gyűjtheti az erőt, "aleget lehet" a nép kívánságának : nagyobb demokráciát ! Hozzáfog, hogy ami csak létező és ma is létező egyesület, egyesület van azt mind behívja a Nemzeti Tanácsba, amely most már nem egy fontos népi szervhez, hanem keleti vásárhoz hasonlított. A meghívott szervezetek a következők : Szociáldemokrata Párt helyi szervezete /28 fő/ Felszezi Gazda Olvasó Egylet /2 fő/ Tormásközi Olvasó Kör /2 fő/ Függetlenségi kör /2 fő/ Homokoldali Egylet /6 fő/ Nemcsik léle Olvasó Egylet 2 fő, Szolnok utcai Népkör 2 fő Kislalpári Olvasó Egylet /2 fő/ Alszezigazda Olvasó Egylet /2 fő/ Első Bokrosi Olvasó Kör /2 fő/ Állami Adóhivatal/2 fő/ Nagykörösi Népbank /1 fő/ Mezei Munkások Egylete/5 fő/ Hangya /1 fő/ Csendőrpáncsnokság/1 fő/ Állami Pénzügyőrség /1 fő/ Gimnázium /3 fő/ Tanítóképző /2 fő/ Járásbíróság /2 fő/ /38/ Az intéző bizottságba ezeken kívül még meghívta a Jótékony Nőegyletet és az izraelita Nőegyletet./39/ Így aztán teljes lett az szép színes kép. Meghatározza az intéző bizottság feladat körét is : " . . . a hatósági teendőket a városi polgármester, a városi tanács, a városi képviselő testület végzi, ezeknek csupán támogató, ellenőrző, véleményező, irányító szerveként működik a jelen intéző bizottság."/40/ Tehát mindenek fölött van a polgármester és azután a tömeg. Érdekesség, hogy a városi képviselő testületet továbbra funkcionáltatja, mégpedig hatósági jelleggel. A Nemzeti Tanács megengedi, hogy színelőadásokat tartsanak úgy, ha az előadások pontban 8 órakor befejeződnek és a közönség 15 perc alatt szétszlik /41/ Ugyen csak a kulturális és szociális problémák megoldásához tartozik a munkanélküli cigányzenészek

37. NK. képviselőtestületének 1918. november 16-i jegyzk. 66. KÁL. NK. -i. r.

38. NT. 1918. november 18-i ujjszervező közgyűlésének jegyzőkönyvéből KÁL. NK.-i. r.

39. NT. Int. biz. 1918 november 20-ai alapuló gyűlése jegyzk.-ből.

40. U. o.

41. 17/1918. sz. NT. -i irat. KÁL. NK. I. r.

elhelyezése. A rendkívüli helyzetre való tekintettel a Papp Sándor féle moziban és a szintársulatnál, a munkaadó költségén dolgozhattak./42/ A teljesen vagyon-
talanok részére napi 12 korona segélyt szavaztak meg a rend helyreállításáig./43/
Hogy ez mennyit jelent a valóságban azt egy példán láthatjuk : még a vidéki cu-
korgyárak napi 8-10 korona fizetés és ellátás mellett kerestek munkásokat, addig
a kormány által maximált kereskedelmi árak szerint 1 kg. marhahús 16-24 korona
feketén 24-28 korona volt./44/ Az bizonyos tehát, hogy a segély nem volt sok,
de mégis valami viszont az a kellemetlenebb, hogy nincs határidőhöz kötve, mert
a "rend helyreállításáig" elég tág fogalom és folyosítása akkor szüntethető meg
amikor akarják. A város gazdasági életére továbbra is jellemző, hogy a szegények
helyzetének javítására, nyomorának enyhítésére nem sokat, sőt egyes esetekben
semmit sem tettek. Egyetlen intézkedést hajtottak végre, a gabona kiosztását. A már
előzőleg felmért és megőrölt gabonát osztották ki a szegényeknek katonák és az
ellátatlanok között./45/ Nem oldották meg azonban a város szegényeinek tűzifával
való ellátását, bár javíthatnak volna a fűszégen, hiszen a mint már említettük -
talmás erdő húzódik a város alatt, de nem tettek semmit, hogy ezen az állapota
tevélegesen is segítettek volna. Csak annyira jutott a Nemzeti Tanács, hogy határozat-
ba foglalták a Pálfi erdőből való fakitermelést amelyből mázsfaként 10 koronát, vagy
fél ölenként 80 koronát kötelesek fizetni./46/ Azonban ezt is csak sürgétni fogják,
tehát csak az elv volt meg a gyakorlatban nem tettek semmit. De nemcsak a Nemzeti
Tanács, hanem a nép anyagi helyzetének javítására, az elosztás megszervezésére
alakult Népjóléti Hivatal sem tett semmit. Ez a fontos szerv - amely sajnos nem
játszott fontos szerepet - nem tett semmit a helyzet javítására, így a Nemzeti Tanács
kénytelen figyelmeztetni decemberben a munka megkezdésére./47/ Bár lett volna bő-
ven mit tenni. A város lakossága a hazatért katonasággal 2.000 lélekkel szaporodott./48/
s ezek jó része elátatlan, munkanélküli, tehát élelemről, ruháról és munkáalkalomról
kellott volna gondoskodni, ezt azonban nem tették meg. Januárra már teljesen elveszti
jelentőségét és a leszerelt katonák megsegítésére összegyűlt 180 ezer korona kiosztá-
sát a katonatanácsra és a szocialista pártra bízta./49/ Annak ellenére, hogy a háboru
okozta helyzet javítására a tagjai nem tettek semmit, mégsem télenkedtek. A szervezetet

42. 57/1918. sz. Nk.-i irat KÁL. Nk.-i r.

43. U. o.

44. Népakarat. Győr, 1918. dec. 28. Idézi L. Nagy Zouza id. m. 13. old.

45. 84/1918 NT.-i iratok KÁL. Nk.-i r.

46. NT. 1918 december 13-i jegyzk. KÁL. Nk.-i r.

47. NT. Int. biz. 1918. december 2-i jegyzk.-ből KÁL. Nk.-i r.

belül is, de kívülről a városi intrikusok közül is támadták a hivatal tagjait. Így idejük azzal telt el, hogy a megalakult szervezetet a «megfúrás» után ismét újra alakítsák. December elejére már ujja-alakult. Az elnöki tisztelet Kókénytől Dr. Hegedüs Dénes a nemzetőrség ezidőbeni parancsnoka veszi át. Tagjai : Tóth László könyvelő, Zsembery Gyula pénztáros, Kocsis Pál raktáros, és ellenőr Kovács László. Nem volt hosszú életű ilyen összetételben sem, /50/ Már december 4-én megváltozott az elnök személye Dr. Kovács Imre ügyvéd vette át a vezetést, tagjai egyelőre még maradtak változatlanul /51/. Ők sem sokáig örülhettek hivataluknak, mert ebben az összetételben nem feleltek meg a nép akaratának. Ha megnézzük tagjaikat származásra nézve kettő közülük ügyvéd, a többi pedig kisiparos. Pártszempontról nézve mindössze egy szociáldemokrata -Zsembery- volt közöttük, a többi a Károlyi pártnak volt a tagja. A hivatal az elégedetlenkedők nyomására december 16-án ismét átalakult, szociáldemokrata szempontból kedvezően. Új elnöke Sasi György - aki a szociáldemokrácia baloldalához tartozott -Zsembery Gyula pénztárnok, raktárnok Horváth József, a könyvelő Gondy Géza és Lőwi Gyula, ellenőr Wizer Aladár/52/. Ebben az összetételben viszont már a jobbmoduaknak nem tetszett, a szociáldemokrata elnök mellett - aki igazán és harcos szívvvel a szegény nép igazáért harcolt - még két másik szocialista, két értelmiségi - egy tanár, és egy újságíró volt a tagja. Ellenük hamarosan megindult a rágalomhadjárát. Bár a vizsgálat során ennek alaptalansága kiderült, ez azonban már nem tudta visszahívni hivatalában az önérzetében megsértett elnököt, raktárost és a pénztárost. A város egy-két nagyszájú rágalmazója azzal vádolta őket, hogy lakásukon nagyobb mennyiségű bőrt és cipőt rejtettek el, a későbbi vizsgálat azonban kiderítette, hogy mindez nem felel meg a valóságnak./53/ Az új hivatal összetétele a következő : Wizer Aladár, pénztáros, Zsembery László, könyvelő, Gondi Géza és Lőwi Gyula raktáros : Horváth Ambrus /54/

50: NT. int. biz. 1918, december 2-i jgyzk. -ből KÁL Nk. -i r.

51: NT. 1918, december 4-i jgyzk.-ből KÁL. Nk. -i r.

52: NT. int. biz. 1918, december 16-i jgyzk-ből. U. o.

53: NT. int. biz. 1918, december 23-i jgyzk-ből. U. o.

54: U. o.

A gyors és sokszor indoklás nélküli vagy hamis indok alapján végbenemő változás, személycsere nem használt a hivatali munkának sem, mint ahogy az a gyakorlatban meg is mutatkozott. Ugyanakkor a város becsületes szegényei előtt is lejáratta ezt az intézményt, így az irányítás gazdasági téren is a Nemzeti Tanács és annak vezetője Kőkény kezében maradt. A gyors segítség helyett személynézés és elhallgatás lett a sorsa a szegények kérvényeinek. Így járt a hazai szegénykatonák kérvénye, amelyet a maguk és a város szegényei nevében írtak és pontokba foglalva nyújtottak be a Nemzeti Tanács elnökének. Követelték: a drágaság megszüntetését, a petroleum igazságos elosztását, a lefoglalt lisztet a háborútól hazatértek közötti kiosztását, a huscédulák bevonását azoktól akik disznóvágásra kaptak engedélyt /55/ Általános jellegű követelés mellett, mint a drágaság megszüntetése; a város szegényeinek problémáira próbáltak orvoslást, segítséget kérni. A baj megszüntetésében fontos szerep jutott volna a Népjóléti Hivatalnak ez azonban a már említett okoknál fogva képtelen volt minden nagyobb gyakorlati feladat megoldására. A város politikai vezetésében december közepén változás állt be. Kőkény - miután megválasztották polgármesternek - elhatározta, hogy lemond a Nemzeti Tanács elnöki tisztjéről. Ez azonban nem járt hivatali funkcióinak csökkenésével, ugyanis mint polgármester továbbra is ő maradt a város feje, irányítója, szabályos, egyszemélyi diktatúrát építve ki. A Nemzeti Tanácsnak másodrangú szerepet adva, egymaga döntött minden fontosabb ügyben. Miután ezt a "rendszert" sikerült kiépítenie, nagylelkűen mondott le népi funkciójáról. Az új elnök dr. Kovács Lajos gimnáziumi igazgató, alelnökök: Pap Jenő a szocialisták, Szücs Ambrus a gazdák részéről./56/ Ezzel a Nemzeti Tanács gyakorlatilag is elveszítette befolyásoló szerepét a város irányításában, és az teljesen átment Kőkény kezébe, aki a novemberi megválasztása óta az irányban haladt, hogy a hatalmat minél inkább saját maga és ha ez nem sikerült olyan emberek kezébe adja, kiket könnyen befolyásol és madzagon irányíthat. Ennek tudható be, hogy a munkás és katona tanács politikai nem rendelkezett döntő súllyal a város életében és csupán másodrangú gazdasági intézkedések jutottak számára. Miután Kőkénynek a katona tanácsot sikerült kikapcsolnia a küzdelemből hozzá fogott a Nemzeti Tanács és fontos szervei lejáratásához.

55. Számnélküli, P'ng. iratok. KÁL, Nk.-i. r.

56. NT. 1919 december 23-i jegyzőkönyvéből. KÁL, Nk.-i. r.

Erre mutat tulzó "demokratizmusa" a tagok bejuttatása során, majd később a Népjóléti Hivatal tagjainak futószalagon való alkalmazása, és hogy mindez sikerült neki, nagyrészt a forradalmi baloldali munkásság hiányának és a meglévő szociáldemokrata szervezet gyengeségének tudható be. A munkásmozgalomban tapasztalatlan, járatlan helyi vezetők könnyen befolyásolhatta és velük saját akaratát érvényesíthette és ez annál is inkább könnyen ment neki, mert a Szociáldemokrata Pártban ügyvédtársai is bentültek. Így szinte a szervezeten belül is rendelkezett bizonyos befolyással, ha bizonyos mértékben nem ennyire közvetlen módon. Az egyes forradalmi elemeket nagyon könnyen elszigetelte, és rágalmozgással alkalmas időben őket lehetetlenné tette egy bizonyos időre a város megtévesztett elemei előtt. Kőkény helyi hatalmának megszilárdítása éppen arra az időszakra esik, amikor látszólag minden csendes országszerte, a munkásmozgalomban és a parasztság között is. Ez azonban csak látszat volt. A novemberben hazatért kommunista vezetők tevékenyen hozzáfogtak a munkásság felvilágosításához, egy igazi munkáspárt megalakításához. November végén megalakult a KMP, az oroszországi kommunista hadifoglyok, a szociáldemokrata baloldal és a forradalmi szocialisták csoportjaiból. Széles, az egész országot felölelő programot dolgoztak ki, figyelembevéve az ország kül és belpolitikai helyzetét. A párt megalakulása után hozzáfogott szervezeti kiépítéséhez vidéken is, felvilágosító sajtóorgánuma, a Vörösujtság segítségével hatalmas és lendületes felvilágosító munkát indított meg és hajtott végre. Támogatta a munkások, gyár a parasztek földfoglaló mozgalmait a fővárosban és vidéken egyaránt. A tömegek forradalmasodását ezen felvilágosító munka nagymértékben befolyásolta. Az emberek észrevették, hogy a polgári demokratikus kormány nem képes az országot kivezetni a háboru okozta nehézségekből. Külpolitikája csődjét mutatta és vetette előre a belgrádi követség sikertelen útja, belpolitikájában pedig arra törekedett, hogy a meglévő helyzetet, vagyis a polgári demokratikus forradalom felvíványait megszilárdítsa. A földhöz még ekkor sem nyult, csupán akkor amikor ezt a kérdést lehetetlen volt kikerülni, de a megváltásos földosztás már nem elégítette ki a főbbrevagyó magyar parasztekot. A kormány miután látta, hogy a Kommunista Párt fömegbefolyása nő - hogy válságát leküzdje - karöltve az új szociáldemokrata miniszterekkel, és a külföldi - német - példa

hatására nagyarányú kommunista ellenes akcióba kezdett. Ez nem csak egyes emberek elleni procolációkban nyilvánult meg, hanem felléptek a KMP ellen, mindent elkövetve, hogy annak vezető funkcióban levő tagjait minél előbb likvidálják. Jó alkalom kínálkozott a munkanélküliek Népszava ellenes tüntetése alkalmával, ahol lövöldözés kezdődött, és amely halálos áldozatokat is követelt. A rendőrség - a kormány tultával - megtiltotta a kommunista vezetők letartóztatását és február 20-ról 21-re virradó éjszaka a 1-2 kivétellel letartóztatták a Kommunista Párt valamennyi vezetőjét, mintegy 40-50 embert. A letartóztatást anélkül foganatosították, hogy a rendőrség kommunista vezetők szerepét tisztázta volna. A lövöldözés csupán csak ürügy volt egy kommunista ellenes hájsza megindításához. Azonban a munkástömegek - a kezdeti megingás után - kommunisták mellé álltak, amikor az ujságok közölték a kommunista vezetők elleni brutálításukat. Ugyanakkor a párt szabadlábban maradt vezetői megkezdték az illegális munkát, a további szervezeti kiépítést. A Szovjet kormány is erőteljesen tiltakozott a kommunista vezetők elleni bánásmód miatt. Így a tömegek és a külföld nyomására átszállították a lefoglalt vezetőket a gyűjtőfogház melléképületébe, ahol szabad volt látogatókat is fogadni, így az illegális vezetőknek közvetlen utasításokat adhattak, tapasztalataikat ki-cserélhették. Március elejére egymást érték a kommunisták melletti tüntetések. A vidéki városok is csatlakoztak ehhez a mozgalomhoz. Szegeden március 11-én a város több pontján volt tiltakozó gyűlés a kommunista vezetők fogságban tartása miatt, de más városokban is. Különösen erős volt ez a politikai harc Dunántúlon, Somogyban, Tolnában, Fejériben és részben Zalában. A vidéki munkásmozgalmak összekapcsolódtak a parasztság földfoglaló mozgalomával. Aszódon március 18-án vette el Aszód, Kartal, Paks és Héviz fegyveres népe a báró Schossberger-féle birtokot, ilyen jellegű mozgalom volt még Somogyban és Csanád megyében, többek között Makón is. Ezeken a helyeken a legtöbb esetben munkás direktórium vette át a közigazgatás irányítását, elkergetve a még megmaradó reakciós előljárókat. Ezekkel az akciókkal a magyar nép dolgozó fia megmutatták, hogy nem elégedtek meg a polgári demokráciával, tovább akartak haladni a szocialista átalakulást hozó proletár forradalom felé. A kormány nem tud ellenállni az országos tömegnyomásnak és ez belpolitikájának csődbejutását eredményezi. Ugyanekkor jutott csődbe a burzsoázia-

antant-barát külpolitikája is. A március 20-i antant jegyzék megpecsételte a kormány sorsát, ebből a válságos helyzetből menthetetlenül a bukáshoz vezetett az út. Károlyi az egyedüli kúttat egy tiszta szociáldemokrata kormány létrehozásában látta. A minisztertanács egyhangulag határozta el a kormány lemondását. Az antant jegyzék csak sietette a kormány bukását, valójában a munkások és parasztok már előzőleg magukhoz ragadták a hatalmat, létrehozták saját szerveiket ügyeik intézésére /57/ A város életében is észre lehet venni, hogy a tömeghangulat változóban van. A tömegelégedetlenség úgy nő, ahogy haladunk az év vége felé. Nem hiába fogadnak már el az intéző bizottságulésen olyan határozatot, hogy a rendkívüli időkben a közbiztonság érdekében a nemzetőrség és a polgárőrség még szorosabban működjön együtt/58/ Az elégedetlenségtől való félelem a Nemzeti Tanács megalakulásától végigkíséri a város történetét egész márciusig. Olyan végletekig is elmegy, amikor a város alkalmazásában álló nemzetőrök száma meghaladja a nyolcszázat./59/ Ez a kormány által megállapítottnál kétszeresére nagyobb, és a felettősektől való félelem miatt csökkenteni akarják a létszámot. Szücs Ambrus városi jobbmódu azonban azt javasolja, hogy tartsák meg az eredeti létszámot mert „... munkaalkalmat-nem találván a téllenség jót nem eredményezhet”, másrésztől „... megbecsülendők az őrség tagjai a gyakori izgatások miatt is.”/60/ Ezzel elárulta magát, hogy ez a főok ami miatt a város fenntartja ezt a nagylétszámú katonaságot, ezt a szinte már kis hadsereget. Nem érezték magukat biztonságban a városi virilisek, féltve a még mindig sértetlenül megmaradt vagyonukat. De jogos is volt ez a félelem. A város szegényeinek hangulata a gazdagok iránt egyre romlott, türelme egyre fogyott. Megkezdí - szervező hiányában - ő maga, a saját feje után menve harcát a várost kormányzó urak ellen. Nem valami fejlett osztályharc ez, hanem gyűlöletének legegyszerűbb formájában, ugyanakkor valami titokzatos, misztikus

57. Mindezekre Siklós A. id. m. 68-85 oldalig. L. Nagy Zsuzsa id. m. 24 oldal. Tanácsköztársaság Csongrád megyében /MSZMP Csongrád megyei bizottságának kiadásában 1959/29. 30. old. Hajdu T. id. m. 134-139. oldal.

58. MT int. biz. 1918 december 12-i jegyzk.-ből KÁL. Nk. -i r.

59. NT. 1918. november 11-i jegyzk.-ből KÁL. Nk.-i r.

60. A VT 1919 január 17-i jegyzk.-ből KÁL. Nk.-i. r.

hangon, de nagyon is konkrét tartalommal telítve, névtelen levelekben ad hangot. Ezek a névtelen levelek elérik mindazokat az elemeket, akik a város szegény polgárait valamilyen módon megkárosították. Már december 6-án kap ilyen levelet a népet kiszípolozó városi ügyvéd, Dr. Balla József /61/. A népet megkárosító zsaroló magatartása miatt figyelmezteti egy "szervezett banda". Január elején Kőkény két névtelen levelet is kap, amelyben a drágaság, szegénység, élelmiszerhiány miatt panaszkodik az író. A drágaság már akkorra, hogy azt már " . . . kibírni nem vagyunk képesek" - írja /62/ Az éhségről is beszél, kicsit talán eltulozva, mindenestre a nép hangulatára rávilágít és megmutatja a szegények elégedetlenségét. Többet és jobbat várnak, mint amit időig kaptak - ha kaptak egyáltalán. Ahogy fejlődnek az országos események úgy fejlődik ez a városi "népi" hang is az ő változatlan sajátos formájában. Március 8-án már nyíltan megfenyegetik Kőkényt, hogyha nem enyhít a nép nyomorán, újabb forradalmat csinálnak/63/ Az új forradalommal való fenyegetésben benne van, hogy a nép nem érezte magának azt, amit kapott, és olyan további fejlődésre van szüksége, amely igényeinek megfelel.

A nyomor okozta elégedetlenség egyre tovább gyűrűzik, és egyre nagyobb méreteket ölt olyannyira, hogy a Szociáldemokrata Párt helyi csoportja áll a mozgalom élére. Február 16-ára négyülést hívtak össze és elfogadták azt a határozatot, amelyet a pártvezetőség címzett a polgármesterhez. Érezni azt a pátoszt is nyelvből, amely az ügynek megfelelő komolyságot és ünnepélyességet kíván, de bizonyos érzelmességet sem nélkülöz. Bár a valóságnak igen sok helyen megfelel. A nyomorúságot teljes valóságban, teljes súlyában és borzalmasságában csak azok érzik, akik felidézésében legkevésbé hibásak. "Valóban igaz, hiszen a háboruért, a háború okozta gazdasági sokért egyedül csak az imperialista burzsoáziát terheli a felelősség, és mégsem ő fizet érte, hanem azok, akiknek szinte már semmijük sincs, a városi és a falusi proletárok. "Az igazságtalanság és émbertelenség nagyobb mint valaha!" Ez nyílt támadás a fennálló burzsoá demokrata rendszer és helyi szervezete ellen. Hogy a szociáldemokrata memorandum ilyen éles hangot üt meg, azt a

61. Számnélkül, 1918, december 6-i dátummal NT-i iratok, U. o.

62. Sz. n, 1919 január 5-i dátum, NT. iratok, U.o.

63. Sz.n, 1919. március 8-i dátum NT-i iratok

népgyűlés tényével magyarázhatjuk. A pártvezetőség közvetlenül szemlélhette a népharagot kiváltó valóban meglévő nyomort és nélkülözést. A továbbiakban elmondja, hogy különösen a tél hidege kinez sok embert, kicsit és nagyot egyaránt. Bár a fainség felszámolására történtek intézkedések, azonban ezek minden esetben csupán papíron maradtak, de a hitéletést már megelégtették és konkrét intézkedéseket követeltek. « A fainség ma már olyan stádiumban van, hogy komoly zavargásokra van kúlatás. Ezekért az esetleges zavargásokért a felelősséget áthárítjuk mindazokra, kik a város ügyeinek lelkiismeretlen intézésében részt vesznek » /64/ Benne van a szociáldemokraták félelme a népmozgalmaktól, nem vállal közösséget a néppel, hanem saját céljainak megfelelően próbálja az adott városi vezetőség ellen felhasználni és a felelősség alól megmenekülni. A Szociáldemokrata Pártnak is kellett volna felelősséget érezni-e hiszen tövélegesen részt vett a hatalomban és parasztpárt hiányában egyedüli képviselője volt a szegény népnek. Ugyakkor - a jobboldali pártvezetés kétszinü politikája is megmutatkozik, figyelmezteti igen ravaszul a vezetőséget a közelgő veszélyre, az esetleges tömegmozgalomra, vagyis arra, hogyha kell fegyveres hatalommal készüljön fel a mozgalom megfékezésére. Azonban Kőkény az utóbbit nem vette észre. Sértődötten pattant fel hogy őt « a nagy hazafit » merik lelkiismeretlenséggel vádolni ! Dult-fult haragjában, de mivel a párbahozás időszaka lejárt - az egész népgyűlést nem is hívhatná ki - azért « vád » alá helyezte a városi tisztviselő kart és fegyelmi vizsgálatot kért ellenük./65/ Hogy miért az egész tisztikart és miért nem csak őt magát, hiszen ő volt a város feje ? Talán bizott abban, hogy így kevesebb rossz jut órá és esetleg sikerülhet meguszni is. Róla nem elképzelhetetlen az sem ! Az az ember ő, aki a dicsőségben szeret egymaga tetszelegni, de ha baj van, beleránt mást vagy másokat is, hogy rá minél kevesebb felelősség jusson. Azonban a kivizsgálásra nem jutott idő, mert február 15-én megérkezett a 2017/ki-1919 számú főispáni leirat, amely szerint néptanácsolat kell alakítani./66/ Kőkény

64. 189./1919. sz. Plgm.-i irat, KÁL. NK-i. r.

65. 2286/1919. sz. Plgm. irat, KÁL. NK-i. r.

66. 21/1919. sz. Plgm.-i irat, KÁL. NK-i. r.

miután ebben hivatala miatt nem vehetett részt, ismét elővette régi fezyvertár-sát, Pordács Szilárdot az öreg ügyvédet, és őt küldette ki a néptanácsba a függetlenségi párt részéről, továbbá tagok még : Gáll Dezső, kiskgazda párt, Kántor József, a szociáldemokrata párt részéről. Melléjük rendelték a pártok még a következőket : a szociáldemokrata párt részéről Balla József, joghallgató, Verebes Dániel földműves, Zsembéri Gyula, asztalos, Vágó László földműves és Sasi György kereskedősegéd. A függetlenségi párt és az akkortájt megalakult kiskgazda párt hét illetve négy taggal képviseltette magát /67/. Így az 1919 évi VIII. néptörvény 2 §-a alapján megalakult a néptanács, amely ideiglenes jellegű. A választást békésebb időre halasztották el./68/ Programjukat első gyűlésükön fejtették ki, Ebből a programból nyilvánvalóan előtűnik az az eszmei tisztázatlanság, zavar, amely a városi mozgalomra jellemző.

«Legfőbb feladat az újjáépítésben a szocializmusra vár. A szocializmus az ellenfelek rábirásával, meggyőzésével kölcsönös megértéssel és teljes idealizmussal küzd céljaiért és ebben hű támogatóra talált a tisztviselői karban, a Tanácsban./69/ mondja ki a program, amelyből nem a harcok munkásság, hanem a csendes nyugodt kispolgárság hangja csendül ki. Akik már nem akartak tovább haladni, hanem konszolidálni az adott helyzetet, mintegy olyan szükséges rosszat, amelynél már csak rosszabb jöhet, így meg kell elégedni ezzel az állapottal. Még a szocializmus szótól sem riadnak vissza gondolván azt, hogy amíg ők bentülnek a frissen alakult szervezetben, addig ilyesmitől nem kell tartani.

Az országos parasztmozgalom hatására a nehezen mozgó nagykörösi bérmunkás parasztok is megmozdultak, bérköveteléssel léptek fel. Emlékiratot nyújtottak át a polgármesternek és ugyanezt megküldték a Gazdák Egyesületének is./70/ Szerencsére már megérkezett a főispáni leirat amely megmutatta, hogy ilyenkor hogyan kell hivatalosan eljárni/71/ Kököny észerint is cselekszik, vagyis békéltető bizottság kiküldését javasolta mindkét félnek. A javaslatot elfogadták és március 20-ára tüzték ki a bizottságok ülését, amelynek tagjai voltak a szervezett munkások részéről : Vágó László, Nagy József, Verebes Dániel, Grócz István, Harsányi Fe-

67. U. o.

68. U. o.

69. Néptanács 1919. március 6-i ülése jgyzk.-ből KÁL NK-i. r.

70. 295/1919 sz. PLGm-i irat. KÁL. NK-i r.

71. U. o.